

საწარმოთა ინვესტირების თანამედროვე ფორმები საბაზრო ეკონომიკის პირობებში

ბადრი დავითაია

აკაკი წერეთლის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის ასისტენტ-პროფესორი

რეზიუმე

დასაბუთებულია, რომ საწარმოში რეალური და ფინანსური ინვესტირების ფორმებისა და თავისებურებების გათვალისწინებით ხორციელდება მათი მართვა და შესაბამისად მუშავდება საწარმოთა საერთო საინვესტიციო პოლიტიკა, რომელიც უზრუნველყოფს რეალური ინვესტირების დაფინანსებისა და ფინანსური ბაზრის სხვადასხვა ინსტრუმენტებში კაპიტალდაბანდების ფორმების ყველაზე უფრო ეფექტური მეთოდების შერჩევას. ასევე ხაზგასმულია, რომ წარმოდგენილი ფაქტორების გათვალისწინებით რეალური და ფინანსური ინვესტიციების ფორმირებული პორტფელი ფასდება ლიკვიდურობის, რისკის და შემოსავლიანობის დონის თანაფარდობის მიხედვით, იმისთვის, რომ თავისი პარამეტრებით ის შეესაბამებოდეს პორტფელის გარკვეულ ტიპს.

საკვანძო საკითხები, ინვესტიცია, ფინანსური ინსტრუმენტები; რეალური ინვესტიციები; აქციები და ობლიგაციები; ფინანსური პორტფელი;

შესავალი

ინვესტიციები, როგორც ცნობილია, წარმოადგენს კაპიტალის დაბანდებას მისი ყველა ფორმით (ფულადი, ქონებრივი, ფინანსური ფასიანი ქაღალდების სახით) კაპიტალის ზრდისა და მიმდინარე შემოსავლის მიღების მიზნით. ამიტომ ინვესტირების სტრატეგიის შემუშავების პოზიციიდან ყველაზე უფრო მნიშვნელოვანია ინვესტიციების დაყოფა შემდეგ ფორმებად, კაპიტალის დაბანდების ობიექტების მიხედვით: რეალური ინვესტიციები, რომლებიც დაკავშირებულია ძირითადი საშუალებების კვლავწარმოებასთან, სასაქონლო მატერიალურ ფასეულობათა

ზრდასა და ინოვაციურ არამატერიალურ აქტივებში დაბანდებულებთან; ფინანსური ინვესტიციები, რომელიც დაკავშირებულია კაპიტალის დაბანდებასთან სხვა საწარმოთა სანესდებო კაპიტალში. ფინანსური აქტივები და ფულადი ინსტრუმენტები, რომლებიც ორიენტირებულია საინვესტიციო მოგების მიღებაზე.

ძირითადი ტექსტი

განვითარებადი ქვეყნების ეკონომიკაში ინვესტიციების ძირითადი ნაწილი განეკუთვნება რეალურს, მაშინ როდესაც განვითარებულ ქვეყნებში ინვესტიციების ძირითადი ნაწილი წარმოდგენილია ფინანსური ინვესტიციებით. ფინანსური ინვესტირების ინსტიტუტების ორგანიზაციის მაღალი დონე მნიშვნელოვნად ხელს უწყობენ რეალური ინვესტიციების ზრდას და, როგორც წესი, ეს ორი ფორმა წარმოადგენს ურთიერთშემავსებელს.

საწარმოთა უმრავლესობაში რეალური ინვესტირება თანამედროვე პირობებში წარმოადგენს საინვესტიციო საქმიანობის ერთადერთ მიმართულებასა და სტრატეგიული განვითარების საფუძველს. ის უზრუნველყოფს ფირმის საბაზრო ღირებულების მუდმივ ზრდას, აგრეთვე გაყიდვების მოცულობათა ზრდასა და მდგრად ფულად შემოდინებებს. რეალური ინვესტიციების განხორციელების შედეგად მიიღწევა რენტაბელობის უფრო მაღალი დონე ფინანსურ ინვესტირებასთან შედარებით. უნარი იმისა, რომ მოხდეს მოგების მაღალი ნორმის გენერირება, წარმოადგენს ინვესტირების ეფექტურობის ერთ-ერთ კრიტერიუმს და გამოიყენება დაფინანსების გზების შერჩევისას. რეალური ინვესტიციების პროექტების წესი განისაზღვრება სააქციო საზოგადოების ფინანსური შესაძლებლობებითა და ეკონომიკური სტრუქტურით. ისეთი მსხვილი ფორმირებები, როგორიცაა კორცერნი, ჰოლდინგი, ფინანსური სამრეწველო ჯგუფები, აქვთ დაფინანსების გზების ფართო არჩევანი.

აქციონერული საწარმოების მიერ ფინანსური ინვესტირება ხორციელდება შემდეგი ფორმებით:

- მონაწილეობა ერთობლივ საწარმოში.
- მაღალლიკვიდური საფონდო აქტივების შეძენა

- დაბანდებები ფულად ინსტრუმენტებში.
- სანარმოო-ფინანსური ინსტრუმენტებით ოპერაციებში მონაწილეობა.

1. მონაწილეობა ერთობლივ სანარმოებში კაპიტალის დაბანდების გზით მათ სანესდებო კაპიტალში უშუალოდ დაკავშირებულია სანარმოთა საოპერაციო საქმიანობასთან. ინვესტირების ეს ფორმა ხელს უწყობს სამეურნეო კავშირების გამყარებას ნედლეულისა და მასალების მიმწოდებლებთან სანესდებო კაპიტალში მათი მონაწილეობის დროს, საკუთარი სანარმო ინფრასტრუქტურის განვითარებას სატრანსპორტო სანარმოებში და გასაღების ორგანიზაციებში კაპიტალის დაბანდებისას, გაყიდვების სფეროს გაფართოებას სავაჭრო სანესდებო კაპიტალში მონაწილეობით და ძირითადი საქმიანობის სავაჭრო დივერსიფიკაციის ახალი ფორმების აღმოცენებას. თავისი არსით ფინანსური ინვესტირების ეს ფორმა მნიშვნელოვნად შეესაბამება რეალურ ინვესტირებას, მაგრამ ამასთან ერთად არის ნაკლებად კაპიტალტევადი და სწრაფად რეალიზებადი. ინვესტირების ამ ფორმის მიზანია ფინანსური გავლენის დაწესება სხვა სანარმოებზე მისაღები მოგების დონის სტაბილიზაციისათვის და არა მაღალი საინვესტიციო მოგების მისაღებად.

2. მაღალლიკვიდური საფონდო აქტივების შეძენა არის ფინანსური ინვესტირების ყველაზე უფრო გავრცელებული და პერსპექტიული ფორმა. ის ხასიათდება ფასიანი ქაღალდების სხვადასხვა სახის ყიდვა-გაყიდვით, რომლებიც თავისუფლად მიმოიქცევიან მეორად საფონდო ბაზარზე. ამასთან განპირობებულია ალტერნატიული საინვესტიციო სტრატეგიების ფართო არჩევანით, როგორც ინვესტირების ინსტრუმენტებით, ასევე მისი ვადებით. ინვესტირების დაცულობისა და სახელმწიფო რეგულირების უფრო მაღალი დონით; ინვესტირების ამ ფორმის ძირითადი მიზანია საინვესტიციო მოგების მიღება, თუმცა ცალკეულ შემთხვევაში ის შეიძლება გამოყენებულ იქნას ფინანსური გავლენის დასამყარებლად აქციათა საკონტროლო პაკეტის შეძენის გზითა და ჰოლდინგური კომპანიის ფორმირებისათვის წანამძღვრების შექმნით.

3. კაპიტალის დაბანდება ფულად ინსტრუმენტებში წარმოებს

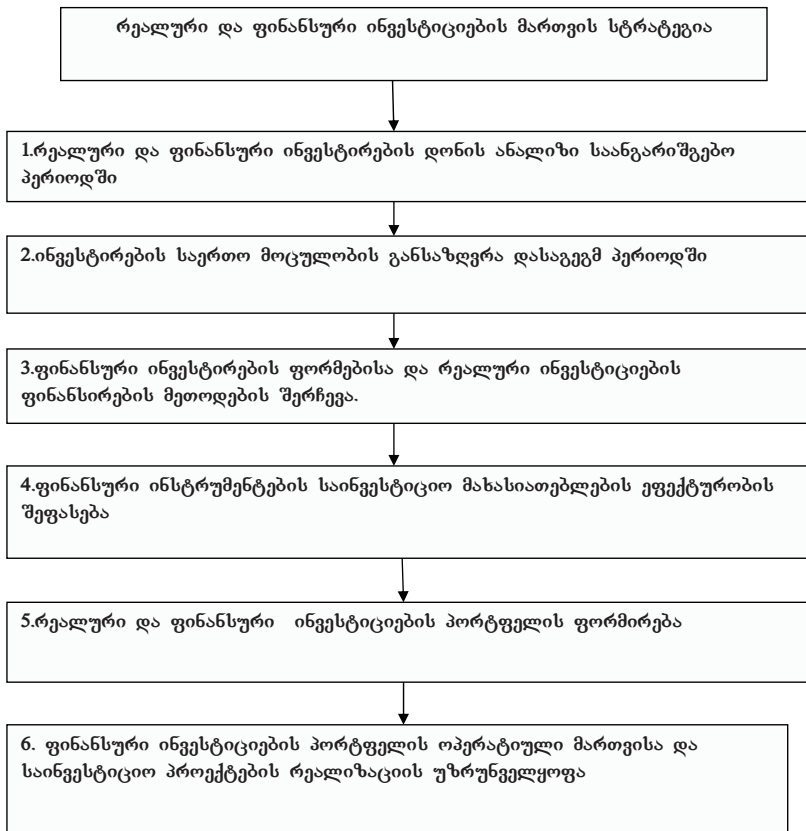
საწარმოს დროებით თავისუფალი ფულადი აქტივების ეფექტური გამოყენების მიზნით. ინვესტირების ფულადი ინსტრუმენტების ძირითადი სახეა სადეპოზიტო ანაბარი კომერციულ ბანკებში, რომლებიც უზრუნველყოფენ საინვესტიციო მოგების მიღებას მოკლევადიან პერიოდში.

4. საწარმო-ფინანსური ინსტრუმენტებით ოპერაციებში მონაწილეობა —ეს არის საწარმოთა ზარალის შემცირების ძირითადი საშუალება საქონელზე ფასების არახელსაყრელი რყევის დროს, აგრეთვე ფასიანი ქაღალდების საკუროსო ღირებულების, საპროცენტო განაკვეთისა და ეროვნული ვალუტის კურსის გაუფასურებისას.

საწარმოში რეალური და ფინანსური ინვესტირების ფორმებისა და თავისებურებების გათვალისწინებით ხორციელდება მათი მართვა და შესაბამისად მუშავდება საწარმოთა საერთო-საინვესტიციო პოლიტიკა, რომელიც უზრუნველყოფს რეალური ინვესტირების ფინანსირებისა და ფინანსური ბაზრის სხვადასხვა ინსტრუმენტებში კაპიტალდაბანდების ფორმების ყველაზე უფრო ეფექტური მეთოდების შერჩევას.

1. რეალური და ფინანსური ინვესტირების დონის ანალიზი საანგარიშგებო პერიოდში წარმოადგენს მისი ეფექტურობის, ფორმების, სტრუქტურისა და მოცულობის შეფასების ჩატარებას. ანალიზის ძირითადი მიმართულებებია: ფინანსურ და რეალურ აქტივებში კაპიტალის ინვესტირების საერთო მოცულობის შესწავლა, სტრუქტურულ ასპექტში საერთო მოცულობის ცვლილების დინამიკა, აგრეთვე ცალკეული ფინანსური ინსტრუმენტების შემოსავლიანობისა და საინვესტიციო რესურსების ათვისების დონის შეფასება.

2. ინვესტირების საერთო მოცულობის განსაზღვრა დასაგეგმ პერიოდში ხორციელდება საწარმოს ძირითადი საშუალებებისა და გაყიდვების მოცულობის ზრდის საფუძველზე. ამავე ეტაპზე ითვალისწინებენ იმ თავისუფალი ფინანსური საშუალებების ზომებს, რომლებიც მობილიზებულია მომავალი რეალური ინვესტირებისა და სხვა პერსპექტიული ხარჯების დასაფინანსებლად.

3. ფინანსური ინვესტირების ფორმებისა და რეალური ინვესტიციების ფინანსირების მეთოდების შერჩევა ხორციელდება წარმოების დასაგეგმი მოცულობისა და არსებული ფინანსური საშუალებების ფარგლებში. ამასთან ამ უკანასკნელთან მიმართებაში გათვალისწინებულია მათი ტექნიკური პოტენციალი, განვითარების პერსპექტივა და საერთო დავალიანების დონე.

4. ფინანსური ინსტრუმენტების საინვესტიციო მახასიათებლების ეფექტურობის შეფასება ხორციელდება, პირველი, რეალური ინვესტიციების მიხედვით მაჩვენებელთა სპეციალური სისიტემის მიხედვით. მათ შორის – სუფთად აყვანილი შემო-

სავალი, გამოსყიდვის ვადა, დაბანდებათა რენტაბელობა და სხვა. მეორე, ფინანსური ინვესტიციების მიხედვით შეფასება ეფუძნება ცალკეული ფინანსური ინსტრუმენტების შემოსავლიანობის გაანგარიშებას. სააქციო საზოგადოებათა ფინანსური ინვესტიციების შემოსავლიანობის დონე ამ ეტაპზე უნდა შეუდარდეს საკუთარი კაპიტალის რენტაბელობის დონეს და ფინანსურ ბაზრებზე შემოსავლიანობის საშუალო დონეს. ასეთი შეფასება დიფერენცირდება ფასიანი ქაღალდების ძირითადი სახეების მიხედვით (აქციები, სადეპოზიტო სერტიფიკატები და აშ.).

აქციების, ობლიგაციების საინვესტიციო მახასიათებლების ინტეგრალური შეფასება ხორციელდება შემდეგი პარამეტრების მიხედვით:

ა) აქციების, ობლიგაციების სახეების მახასიათებლები (სახელობითი, წარმდგენზე, ჩვეულებრივი პრივილეგირებული, კონვერტირებადი და არაკონვერტირებადი);

ბ) იმ დარგის საინვესტიციო მიმზიდველობის შეფასება, რომელსაც ეკუთვნის ემიტენტი;

გ) ემიტენტის ფინანსური მდგომარეობისა და სამეურნეო საქმიანობის ძირითადი მაჩვენებლები;

დ) საფონდო ბაზრებზე აქციებისა და ობლიგაციების მიმოქცევის ხასიათი. აქციებთან მიმართებაში განსაზღვრულია მათი საბაზრო კოდირების, ლიკვიდურობისა და ლისტიנגის მაჩვენებელთა მიხედვით, ხოლო ობლიგაციებთან მიმართებაში შემოსავლიანობის, დაფარვის ვადის, რეალური ღირებულებისა და საბაზრო ფასის თანაფარდობის კოეფიციენტი;

ე) აქციებისა და ობლიგაციების ემისიის პირობების შეფასება, რომელიც მოიცავს პროცენტებისა და დივიდენდების ანაზღაურების პერიოდულობას, აგრეთვე ემისიის პირობებისა და მიზნის შესწავლას.

ვ) რეალური და ფინანსური ინვესტიციების პორტფელის ფორმირება ხორციელდება პრიორიტეტული მიზნებისა და საინვესტიციო ბაზრის მინიმუზაციის მიხედვით ცალკეული ფინანსური ინსტრუმენტების საინვესტიციო მახასიათებლების გათვალისწინებით. მათი შერჩევის პროცესში ფორმირებად პორტფელში

გათვალისწინება ისეთი ფაქტორები, როგორიცაა: ფინანსური ინვესტიციების პორტფელის ტიპი; პორტფელის ფინანსური ინსტრუმენტების დივერსიფიკაციის აუცილებლობა. პორტფელის მაღალი ლიკვიდურობის უზრუნველყოფა და სხვა.

წარმოდგენილი ფაქტორების გათვალისწინებით რეალური და ფინანსური ინვესტიციების ფორმირებული პორტფელი ფასდება ლიკვიდურობის, რისკისა და შემოსავლიანობის დონის თანაფარდობის მიხედვით, იმისათვის რომ თავისი პარამეტრებით ის შეესაბამებოდეს პორტფელის გარკვეულ ტიპს.

ბ) ფინანსური ინვესტიციების პორტფელის ოპერატიული მართვისა და საინვესტიციო პროექტების რეალიზაციის უზრუნველყოფა ხორციელდება კაპიტალური ბიუჯეტისა და საინვესტიციო პროექტის რეალიზაციის კალენდარული გრაფიკის შემუშავებით. ფინანსური ბაზრის კონიუქტურის ცვლილება განაპირობებს ცალკეული ფინანსური ინსტრუმენტების საინვესტიციო მახასიათებლების შემცირებასა და ფინანსური ინვესტიციების პორტფელის ოპერატიული მართვის აუცილებლობას მისი თანამედროვე რესტრუქტურისა და საბაზრო დონეზე მიზნობრივი პარამეტრების შენარჩუნების საშუალებით.

დასკვნა

ამრიგად სანარმოებში რეალური და ფინანსური ინვესტიციების მართვის სტრატეგია უნდა მოიცავდეს ინვესტირების ძირითად ეტაპს, ანალიტიკური, საპროგნოზო- საგეგმო და საშედეგო გაანგარიშებების ჩათვლით, აგრეთვე, მის ეტაპობრივ რეალიზაციას ოპერატიული დაგეგმვისა და მართვის კალენდარული გრაფიკის შესაბამისად.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1.Хорм. Дж. в, основы управления финансами. М. Финансы и статистика 1999 г.

2.Финансовых менеджмент. учебник /под. ред. Ф. самсонова М Финансы Юнити 1999г

REFERENCES:

1. D.Horm-“Basics of Financial Management” .” Moscow “Finances and Statistics.” 1999 (in Russian language).

2. Financial management-textbook prof. M. Samsonov’s reduction, Moscow. Finances .1999(in Russian language).

**THE MODERN FORMS OF ENTERPRISES INVESTING
IN THE CONDITIONS OF MARKET ECONOMY**

Badri Davitaia,

Assistant-Professor ,

Akaki Tsereteli State University

RESUME

The article proves that in enterprises, the policy of general investment of enterprises is worked out by considering the real and financial investments forms and peculiarities.

Also there is underlined, that considering the factors, introduced in the article, real and financial investments formed portfolio are evaluated according to the liquidation, risk and income equality level, in order to correspond some type of portfolios with its parameters.

So, according to this article, the strategy of ruling the real financial investment in enterprises, should involve the basic stage of investment, including analytical, forecast-planning and resulted calculations in accordance with the calendar schedule of operative planning and ruling and its step-by-step realization.

Key Words: Financial Investments, Real investments, Stocks and bonds, Obligations, Financial Portfolio.